

TESTAMENTELE LUI IULIU MANIU

În depozitele Arhivelor Statului se află un bogat și variat tezaur de documente. Printre documentele create (și păstrate) de către diverse instituții administrative, economice, sociale, culturale, școlare se află și acte păstrate la diverși notari publici. Una dintre categoriile de documente emise și certificate de aceștia sînt testamentele.

Surprinzător, la Filiala Arhivelor Statului Brașov se află un testament al lui I. Maniu, al cărui proces verbal a fost încheiat în fața notarului public Dr. N. Ioaneș din Brașov, în data de 8 februarie 1941 și în prezența martorilor dr. I. Vescan, avocat, și dr. A. Suciu, avocat, cu declarația lui I. Maniu, „că aceasta este ultima sa voință”.

În actul notarial public nr. 184/1941 I. Maniu figurează ca agricultor, domiciliat în București, strada Vodă Caragea nr. 27. În testament însă specifică că este locuitor în Bădăcin „de prezent domiciliat în București”. În continuare spicuim cîteva dintre prevederile acestui testament.

La punctul I... „sufletul mi-l închin Atotputernicului Dumnezeu, tot devotamentul meu și dincolo de mormînt mult încercatului meu neam românesc”...

Referindu-se la averea sa (punctul II), pe lîngă cele lăsate fraților, surorilor și nepoților, semnificative sînt următoarele stipulări: ...2 „Întreaga moșie, toate casele, edificiile, toate imobilele din comunele Șimleu, Bădăcin, Lompirt și Ilișua cu tot fondul instrict viu și mort cu tot ce ține acestor realități o las și vor deveni proprietatea veneratului Capîtlu episcopesc greco-catolic român din Oradea pentru scopurile ordinului de călugărițe române greco-catolice franciscane din care face parte și sora mea Cornelia, cu mențiunea, că dacă acest ordin va fi organizat...„doresc să fie organizat iar averea aceasta să fie cunoscută sub denumirea de „Fundațiunea Ioan, Clara și Cornelia Maniu”.

Relevante sînt următoarele aspecte ale voinței exprimate de acest mare iubitor de neam care a fost I. Maniu și grija față de cum vor trebui să fie pregătite generațiile ce vor urma. Decî întorcîndu-se cu gîndul mereu la satul său natal voiește „pe imobilul din Bădăcin să se organizeze un claustru de călugărițe menit să ocrotească și să instruiască tineri români greco-catolici și să se îngrijească bolnavi. La educația băieților și fetelor educați în acest institut să se pună pondul principal pe dezvoltarea caracterului și a simțului de morală creștină și de iubire de neam cu devotament pentru muncă și altruism... Dacă Veneratul Capîtlu din orice motiv ar fi împiedicat să înființeze acest institut — averea se va folosi pentru alte scopuri culturale și de binefacere românești”.

La punctul II se menționează: „Biblioteca și arhiva mea o las Veneratului Capîtlu Metropolitan din Blaj. Tot acest Venerat Capîtlu greco-catolic din Blaj va avea dreptul să aleagă pentru sine din „lăsămîntul meu obiectele și piesele pe care le va găsi interesante pentru biblioteca și muzeul greco-catolic român din Blaj al Veneratului Capîtlu...”.

Urmează dorințele exprimate față de familie, iar la ultimul punct II.6 se prevede: „Prin acest testament sunt invalidate testamentele mele anterioare pe care le retrag în întregime. Acest document este ultima mea voință, testamentul care doresc să fie întru toate respectat. Scris și subscris cu mâna mea proprie înaintea martorilor testamentari. Brașov, 8 februarie 1941. Iuliu Maniu”.

Din cele prevăzute la ultimul punct reiese că I. Maniu a întocmit mai multe testamente legale, dar noi nu cunoaștem pînă în prezent decît încă un testament, aflat în păstrarea Arhivelor Statului Sălaj, în fondul Notar public Dr. Valer Vicaș, act nr. 54/1932, încheiat la Șimleul Silvaniei în 9 aprilie 1932.

Importanța acestui prim testament constă în faptul că face precizări în legătură cu arborele genealogic al familiei sale, cu referiri la Simion Bărnuțiu, Coroianu, Boilă, Pop.

Un singur punct comun al celor două testamente este cel care se referă la bibliotecă, manuscrite și obiecte personale ale familiei și ale lui Simion Bărnuțiu pe care le donează Capitlului Arhidiecezan greco-catolic din Blaj.

Deși are încă unele precizări interesante referitoare la minele și terenurile pe care le avea în posesie, nu insistăm asupra lor, deoarece testamentul a fost anulat prin cel ulterior, din 1941.

Intenția noastră a fost să semnalăm existența acestor două testamente specialiștilor, lăsînd la latitudinea lor interpretarea mai detaliată.

Presupunem că datorită evenimentelor din ianuarie 1941, Iuliu Maniu s-a retras la Brașov și așa poate fi explicată întocmirea acestui testament din februarie 1941 în orașul din inima țării, care poate îi conferea o anumită siguranță.

ELISABETA MARIN

DIE TESTAMENTE VON IULIU MANIU

(Zusammenfassung)

Die Arbeit stellt zuerst das eigenhändig geschriebene Testament des grossen rumänischen Politikers Iuliu Maniu (1874—1953) aus dem Jahre 1941 vor, das im Staatsarchiv von Brașov (Kronstadt) aufbewahrt wird. Durch dieses Testament von 1941 werden alle früheren Testamente als ungültig erklärt. Ein früheres Testament aus dem Jahre 1932 befindet sich im Staatsarchiv von Zalău und enthält interessante genealogische Angaben über die Familie Maniu.